

**Gemeente
Haarlem**

Voortgangsrapportage Sociaal Programma Statushouders

**1 januari 2018-1 april
2019**

14 mei 2019

Nynke Weinreich

Maatschappelijke Ondersteuning

Inhoudsopgave

1.	Inleiding en leeswijzer	3
2.	Algemene terugblik en inrichting van het programma	5
3.	Taakstelling en huisvesting	9
4.	Samenwerking met COA	10
5.	Basis op orde, brede intake en maatschappelijke begeleiding	12
6.	Introductieprogramma	13
7.	Scholing	14
8.	Werk	16
9.	Inburgering en taal	19
10.	Gezondheid	20
11.	Kinderen en jeugd	21
12.	Welzijn	22
13.	Steun aan statushouders in een kwetsbare positie	22
14.	Toekomstige ontwikkelingen en vervolg gemeentelijke aanpak	24
15.	Financiële vooruitblik	25

1. Inleiding en leeswijzer

Voor u ligt de derde Voortgangsrapportage Sociaal Programma Statushouders. Deze volgt op het Sociaal Programma Statushouders van april 2016 (2016/155743), de Voortgangsrapportage 'Sociaal Programma Statushouders' van september 2016 (2016/521478), de 'Visie op de opvang en maatschappelijke integratie en participatie van statushouders in Haarlem: samen doen' van november 2016 (2016/509673), de Voortgangsrapportage Sociaal Programma Statushouders van oktober 2017 (2017/420799) en de 'Voortgangsrapportage: Sociaal Programma Statushouders 2018' van juni 2018, die naar aanleiding van een aantal toezeggingen specifiek ging over de ondernomen initiatieven en de behaalde resultaten ten aanzien van de re-integratie van statushouders die een bijstandsuitkering ontvangen (2018/254119).

Deze voortgangsrapportage is een terugblik op de voortgang op alle beleidsterreinen waarop het Sociaal Programma Statushouders betrekking heeft, in de periode 1 januari 2018-1 april 2019. Allereerst biedt hoofdstuk 1 een korte algemene terugblik en een uitleg van de huidige inrichting van het Sociaal Programma Statushouders. In dit hoofdstuk wordt ook stilgestaan bij een aantal onderzoeken waaraan de gemeente Haarlem het afgelopen jaar heeft deelgenomen om beleid en uitvoering nog beter te laten aansluiten op dat wat statushouders nodig hebben.

Daarop volgen thematische hoofdstukken, waarin per onderwerp wordt beschreven welke resultaten zijn behaald en welke opgaven er nog liggen. Per thema wordt ook beschreven hoe statushouders zelf betrokken worden en/of hoe de dienstverlening van gemeente en andere partijen specifiek op hun behoeften is ingespeeld.

Dat die behoeften door vluchtgeschiedenis en cultuurverschillen anders zijn dan bijvoorbeeld die van andere Haarlemmers met een taalachterstand, blijkt uit verschillende onderzoeken onder statushouders in Nederland ¹. Statushouders hebben hun verblijfsvergunning asiel gekregen omdat zij in het land van herkomst te vrezen hebben voor (politieke) vervolging, marteling of voor willekeurig geweld door een gewapend conflict. Onderweg naar Nederland is het merendeel van de statushouders slachtoffer geworden van uitbuiting, mishandeling, (seksueel) geweld en/of schipbreuk. Voor hun vlucht hebben mensen zich vaak in de schulden gestoken en eenmaal in Nederland voelen statushouders zich (financieel) verantwoordelijk voor achtergebleven familieleden. Statushouders zijn vanuit het land van herkomst niet bekend met de (digitale) overheid, verzorgingsstaat en voorzieningen zoals we die in Nederland kennen. Met name hoogopgeleide statushouders hebben te maken met statusval: in eigen land waren ze iemand met aanzien; in Nederland beginnen ze onderaan de ladder. Anders dan onder de algemene bevolking van Nederland speelt voor de meeste statushouders religie een belangrijke rol in hun leven.

¹ Sociaal Cultureel Planbureau, "Syriërs in Nederland- Een studie over de eerste jaren van hun leven in Nederland", juni 2018

https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Syriers_in_Nederland,

Sociaal Cultureel Planbureau, "Eritrese statushouders in Nederland- Een kwalitatief onderzoek over de vlucht en hun leven in Nederland", november 2018

https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Eritrese_statushouders_in_Nederland

en Kennisplatform Integratie & Samenleving, "Jullie Nederlanders hebben voor alles een systeem Handreiking voor ondersteuning van Eritrese nieuwkomers bij hun integratie", augustus 2017

<https://www.kis.nl/publicatie/handreiking-voor-ondersteuning-van-eritrese-nieuwkomers-bij-hun-integratie>

Er zijn uiteraard ook verschillen tussen statushouders uit verschillende landen. De meeste statushouders in Haarlem komen uit Syrië en Eritrea.

Syriërs zijn gevlucht vanwege het autoritaire regime, de militaire dienstplicht en/of het algehele geweld van de oorlog in hun land. Syrische statushouders komen zowel vanuit de (moderne) steden als van het platteland. Syriërs zijn vanuit het land van herkomst bekend met (gecensureerd) internet en hebben toegang tot informatie over de rest van de wereld. De helft van de Syriërs in Nederland heeft een diploma van het lager middelbaar onderwijs of lager dan dat; 31 % van het hoger middelbaar onderwijs of het beroepsonderwijs en 20 % heeft een diploma in het hoger onderwijs. Afspraken (bijvoorbeeld tussen werkgever en werknemer) zijn in Syrië vaak mondeling, betalingen gaan veelal contant en veel Syriërs combineerden in het land van herkomst een baan met een eigen bedrijf. Vier op de tien Syriërs in Nederland zegt psychische problemen te ervaren. Gezinshereniging verloopt voor de meeste Syrische statushouders relatief soepel.

De meeste Eritreeërs zijn hun autoritair bestuurde land ontvlucht vanwege de dienstplicht (vanaf 17 jaar), die onbepaalde tijd kan duren. Het merendeel van de Eritrese statushouders is jong en komt van het platteland, waar de toegang tot elektriciteit zeer beperkt is en men geen gebruik maakt van moderne apparatuur. Slechts 1% van de Eritrese bevolking heeft (beperkte) toegang tot internet. De overheid bepaalt of en welke opleiding jongeren volgen, welk beroep ze uitoefenen en waar in het land ze dat doen. Daarnaast is er een hoge mate van corruptie binnen de Eritrese overheid. Die ervaringen kleuren de houding ten opzichte van instanties in Nederland. Bij de meeste Eritreeërs is sprake van verwarring en vervreemding als ze in Nederland arriveren, omdat alles er anders uitziet dan ze gewend zijn, of juist onzichtbaar is, zoals geld op een bankrekening. In de Eritrese collectivistische cultuur is geen of weinig ruimte voor individuele ontplooiing, assertiviteit en keuzevrijheid. De meeste Eritrese statushouders zijn laaggeschoold. De eerste tijd in Nederland worden Eritrese statushouders vaak zeer in beslag genomen door gezinshereniging, die vaak moeizaam verloopt.

Op basis van de hierboven geschetste achtergrond moge duidelijk zijn dat de integratie en participatie van statushouders geen sinecure is. Landelijke rapporten over bijvoorbeeld arbeidsparticipatie bevestigen dit. Deze tonen echter ook aan dat investeren in (de begeleiding van) deze complexe doelgroep loont, en dat is dus waar Haarlem met haar integrale aanpak voor kiest.

Het Sociaal Programma Statushouders loopt van 2016-2019. Daarom wordt deze rapportage afgesloten met een hoofdstuk over toekomstige ontwikkelingen rondom statushouders en hoe we als gemeente zorgen dat de lijn die met het Sociaal Programma Statushouders is ingezet de komende jaren doorloopt. Op basis van deze voortgangsrapportage zijn daarbij de volgende lessen van wat werkt relevant:

- Benader integratie en participatie integraal: werk, taal, (psychische) gezondheid en andere leefgebieden werken allemaal op elkaar in en moeten dus gecombineerd worden.
- Begin zo snel mogelijk met de integratie en participatie van statushouders.
- Leg een duidelijke regierol vast: wie houdt overzicht op alle leefgebieden van de statushouder, schakelt indien nodig aanvullende ondersteuning in en bewaakt daarvan de voortgang?
- Bied de statushouder een duidelijk, gestroomlijnd traject: er komt veel op mensen af.
- Betrek ervaringen en ideeën van statushouders zelf, sluit aan bij de (diverse) doelgroep.
- Investeer in culturele sensitiviteit van degenen die in hun werk met statushouders te maken hebben.

2. Algemene terugblik en inrichting van het programma

Het Sociaal Programma Statushouders werd in 2016 opgesteld naar aanleiding van de verhoogde asielinstroom van 2015 en 2016. In Haarlem werd deze instroom voelbaar door opening van de Koepel als noodopvanglocatie in september 2015. Als asielzoekers een verblijfsvergunning krijgen, worden zij gekoppeld aan een gemeente, die de wettelijke taak heeft deze statushouders te huisvesten, naar rato van het inwonertal. Haarlem heeft in de periode 2015-2018 conform de taakstelling ongeveer 1100 statushouders opgenomen, vooral Syriërs en Eritreeërs. In 2016-2018 werd een deel van hen tijdelijk gehuisvest aan de Zijlweg en in de voormalige Boerhaavekliniek, totdat er een reguliere woning voor hen beschikbaar was. In de tussentijd konden zij starten met hun integratie in de stad.

Haarlem wil voor statushouders hetzelfde als voor alle Haarlemmers: dat zij zo zelfredzaam mogelijk zijn, beschikken over een netwerk en deel uitmaken van de lokale maatschappij. Het Sociaal Programma Statushouders is daarom een breed programma gericht op de integratie en participatie van statushouders, zodat de huidige groep statushouders een beter perspectief heeft dan groepen die in de jaren '90 in Nederland arriveerden ².

Algemene terugblik

In algemene zin verloopt de integratie en participatie van statushouders in Haarlem naar verwachting. Met veel statushouders gaat het redelijk tot goed, al zijn er ook geregeld schrijnende situaties van individuen voor wie dat niet geldt. Met een sluitende aanpak probeert Haarlem statushouders goed voor te bereiden op het leven hier, hen in beeld te houden en passende ondersteuning te bieden als zich problemen voordoen.

De aanpak sluit steeds beter aan bij de behoeften en initiatieven van statushouders zelf. Vanuit het Sociaal Programma Statushouders wordt geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering en interculturele sensitiviteit, zodat een brede groep *professionals* in staat wordt gesteld effectiever met statushouders te werken.

Meer statushouders volgen een opleiding of zijn aan het werk (zie hoofdstuk 7 en 8), al gaat het vaak moeilijker en langzamer dan zij zelf hadden verwacht en is de duurzame uitstroom uit de uitkering nog beperkt.

Nog altijd zijn vele Haarlemmers actief als vrijwilliger om statushouders wegwijs te maken en te ondersteunen.

Haarlem voldoet aan de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders.

Nationaliteiten en leeftijd

Van de statushouders die in 2018 in de stad zijn komen wonen is 40 % Syrisch, 22 % Eritrees, 10 % Turks, gevolgd door Irak, Iran en nog 11 andere nationaliteiten. 60 % van de statushouders die zich in 2018 in Haarlem hebben gevestigd is meerderjarig.

² Zie bijvoorbeeld Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, "Geen tijd te verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten", december 2015

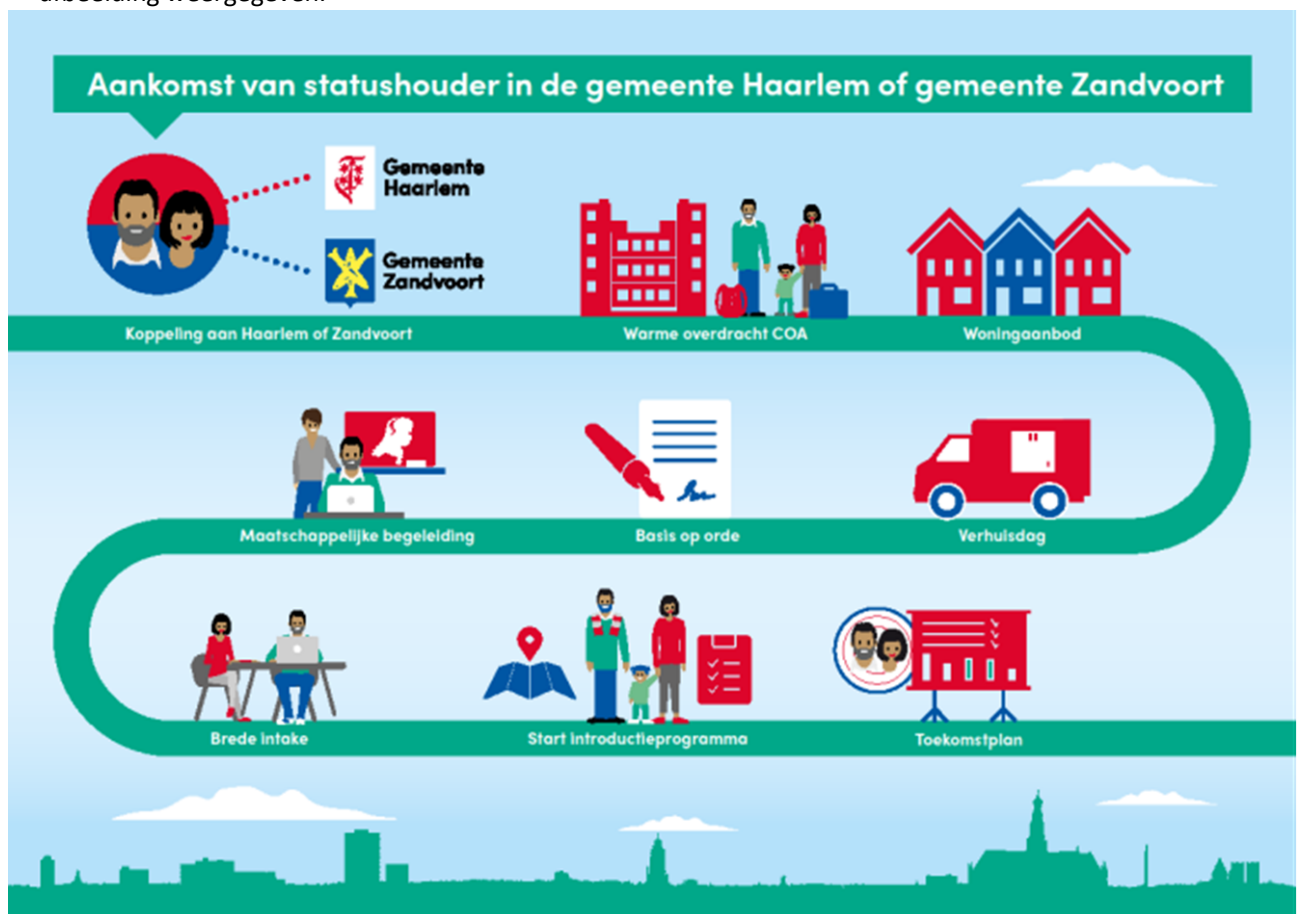
<https://www.wrr.nl/publicaties/persberichten/2015/12/16/geen-tijd-te-verliezen-van-opvang-naar-integratie-van-asielmigranten>

Huidige inrichting

Zoals in de voortgangsrapportage van oktober 2017 werd aangekondigd, is het Sociaal Programma Statushouders per 2018 opnieuw ingericht. De sluiting van de GVA-locaties Zijlweg en Boerhaave (waardoor statushouders rechtstreeks vanuit het asielzoekerscentrum -AZC- in een reguliere woning in de gemeente komen wonen), de significante daling van de door het Rijk beschikbaar gestelde middelen en de (toen nog verwachte) lagere taakstelling huisvesting statushouders vormden de aanleiding om de vorm van het programma aan te passen.

De huidige inrichting van het Sociaal Programma Statushouders heeft de volgende kenmerken:

- **Duidelijkheid voor de statushouder** over welke stappen er voor hem/haar liggen. Sinds 2018 doorlopen statushouders die nieuw in de gemeente komen wonen een vast, gestroomlijnd traject, dat hen vanaf de eerste dag op weg helpt hun plek in de Haarlemse samenleving te vinden en dat ervoor zorgt dat de persoon in beeld blijft. Dit traject wordt in onderstaande afbeelding weergegeven.

- **Regie bij de klantmanager** van de gemeentelijke afdeling Werk & Inkomen. De klantmanager houdt zicht op de verschillende stappen in het traject en op hoe het met de betreffende statushouder gaat. De klantmanager krijgt d.m.v. de brede intake een beeld van de betreffende statushouder op alle leefgebieden. De brede intake bestaat uit het NOA-assessment, een uitgebreide vragenlijst over de belangrijkste leefdomeinen, dat mensen afleggen in eigen taal, en een nabespreking die uitmondt in een toekomstplan dat aansluit bij de behoeften en mogelijkheden van de statushouder. De klantmanager is aanspreekpunt voor de statushouder en voor alle andere partijen die rondom de statushouder staan en schakelt deze andere partijen naar behoefte in.
- Het **toekomstplan/plan van aanpak** is gericht op begeleiding richting werk (via re-integratieproject 'Aan de Slag'), toeleiding naar een scholingstraject met het oog op het behalen van een startkwalificatie (voor statushouders onder de 30 jaar) of het 'traject klantmanager',

gericht op begeleiding en participatie van statushouders die om uiteenlopende redenen nog niet toe zijn aan re-integratie of een opleiding.

- **Samenwerking en uitwisseling** tussen verschillende bij statushouders betrokken organisaties, zodat dubbel werk wordt voorkomen en de nadruk kan liggen op persoonlijk contact en begeleiding. Onder deze noemer vallen de warme overdracht tussen het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) en gemeente en een gezamenlijke nabespreking van het NOA-assessment door klantmanager, Vluchtelingenwerk en de statushouder zelf. Ook vindt afstemming plaats tussen klantmanagers enerzijds en de coördinatoren van het introductieprogramma en de partners op het gebied van onderwijs en re-integratie anderzijds. M.b.t. individuele statushouders over wie ernstige zorgen bestaan vindt geregeld een multidisciplinair overleg plaats tussen relevante partijen, gericht op het bieden van effectieve ondersteuning.

In de stuurgroep Sociaal Programma Statushouders komen de partners in de stad die betrokken zijn bij statushouders bijeen, zowel *professionals* als vrijwilligers. Het doel van de stuurgroep is bewaking van de voortgang, onderlinge afstemming, signalering van trends en knelpunten en de ontwikkeling van nieuw beleid/nieuwe initiatieven op het gebied van de integratie en participatie van statushouders. Op deze manier zijn de lijnen kort en wordt in partnerschap gewerkt aan de ontwikkeling en uitvoering van het Sociaal Programma Statushouders.

- **Betrekken van de ervaringen en ideeën van statushouders zelf:** in alle volgende hoofdstukken van deze voortgangsrapportage wordt per thema aangegeven hoe statushouders zelf betrokken worden en/of hoe de dienstverlening van gemeente en andere partijen specifiek op hun behoeften is ingespeeld. Daarnaast is de informele klankbordgroep statushouders ook de afgelopen periode om input gevraagd op uiteenlopende onderwerpen. Dit gebeurde in groepsbijeenkomsten en in individuele gesprekken over thema's die specifiek aansloten bij bepaalde personen. De samenstelling van de klankbordgroep varieert, door uitbreiding met recent gevestigde statushouders en door terugtrekking van andere leden die druk zijn met werk, opleiding en/of gezin.
- **Deskundigheidsbevordering,** waarbij de expertise van alle partijen in de stad die in hun reguliere werk met statushouders te maken krijgen wordt vergroot. De inzet t.b.v. statushouders wordt steeds meer ingebed in reguliere dienstverlening en regulier aanbod. Om de reguliere structuren passend en toegankelijk te maken voor statushouders zijn een specifieke, cultuursensitieve benadering en kennis van vluchtelingen in het algemeen nodig. Dit vergt her en der een verandering van bestaande werkwijzen en bewustzijn van eigen handelen en dat kan een taaie opgave zijn- die niettemin wel moet plaatsvinden om statushouders te bereiken en waar nodig te ondersteunen. Eerder zijn losse workshops over cultuursensitief handelen en over landen van herkomst van statushouders aangeboden. Omdat er meer nodig blijkt gaat voor de zomer in samenwerking met landelijk expertisecentrum Pharos een opleidingstraject cultuursensitief werken van start voor medewerkers van o.a. gemeente, Sociaal Wijkteams en Centrum voor Jeugd en Gezin. Dit traject zal niet alleen aan statushouders ten goede komen, maar ook aan andere Haarlemmers, omdat het medewerkers leert aan te sluiten bij burgers met een andere (culturele of sociaal-economische) achtergrond dan die zij zelf hebben.

In de volgende hoofdstukken zullen de verschillende onderdelen van het traject uit de illustratie in chronologische volgorde nader worden toegelicht, inclusief de behaalde resultaten en de opgaven die er nog liggen.

Onderzoeken

In 2018-2019 heeft Haarlem deelgenomen aan drie onderzoeken die als doel hebben beleid en uitvoering nog beter te laten aansluiten op dat wat statushouders nodig hebben.

Toezicht Sociaal Domein

Toezicht Sociaal Domein (TSD) deed op eigen initiatief kwalitatief onderzoek naar de integrale aanpak bij de integratie van statushouders aan de hand van *case studies* uit Haarlem, Zeist, Tilburg en Hendrik-Ido-Ambacht. In Haarlem zijn twee statushouders (beide vrouw; één afkomstig uit Syrië en één uit Iran; één van hen is zelfstandig naar Nederland gekomen; de ander in het kader van gezinshereniging) door TSD geïnterviewd, en de bij hen betrokken *professionals* en vrijwilligers. Er is ook een aantal aanvullende interviews gehouden met *professionals* die geen rol hadden in deze casussen, maar wel veel met de doelgroep werken. Door deze voortgangsrapportage heen worden de voorlopige bevindingen van TSD meegenomen. De definitieve resultaten van het onderzoek, gericht op het delen van *best practices*, worden in de tweede helft van 2019 door TSD gepubliceerd.

Impulstraject Eritrese Statushouders

Haarlem is ook een van de zes gemeenten die in 2018 (met overloop naar 2019) heeft deelgenomen aan het zogenoemde Impulstraject Gemeentelijke aanpak voor Eritrese statushouders, een traject van de VNG gericht op de ondersteuning van gemeenten in hun aanpak rondom relatief kwetsbare Eritrese statushouders. Met gebruik van het instrument Klantreis en inzet van een Eritrese culturele intermediair zijn meerdere Eritrese Haarlemmers geïnterviewd over hun ervaringen rondom gezinshereniging -een langdurig en stressvol proces, met een grote impact op het leven van deze Haarlemmers. Uit de gesprekken zijn diverse aanbevelingen gedestilleerd, over gezinshereniging en andere zaken, die door deze rapportage heen aan bod komen. De VNG heeft de opgedane kennis en ervaringen die vanuit alle deelnemende gemeentes zijn opgedaan gepubliceerd ³.

Communicatie met statushouders

Een derde en laatste onderzoek dat recent in Haarlem is uitgevoerd, is de verkenning 'Communicatie tussen gemeente en laagtaalvaardige burgers met een migratieachtergrond' van het Kennisplatform Integratie & Samenleving (KIS) ⁴, waarin ook specifiek wordt gekeken naar communicatie met statushouders. De belangrijkste conclusie van het KIS is dat er een spanningsveld bestaat tussen de verschillende communicatiedoelen van de gemeente. Aan de ene kant is een belangrijk doel van het communicatiebeleid voor anderstaligen het stimuleren van taalverwerving en daarmee participatie -om die reden verloopt de communicatie in het Nederlands. Aan de andere kant wil de gemeente burgers informeren en ondersteunen. In de praktijk blijkt het moeilijk om die specifieke communicatiedoelen bij mensen met een migratieachtergrond te behalen, omdat deze mensen niet (goed) bereikt worden, de informatie niet (goed) begrijpen, of de daarvoor bestemde instellingen niet weten of durven te bereiken. Binnen het Sociaal Domein wordt op dit moment gewerkt aan het vereenvoudigen van alle schriftelijke communicatie, in brieven en op de website. Statushouders zijn uitgenodigd om aan te geven waar voor hen de knelpunten zitten. In de uitnodiging voor het introductieprogramma en voor financiële begeleiding is een alinea in de eigen taal opgenomen en worden tolken ingezet, zodat statushouders zowel de boodschap begrijpen als in aanraking komen met het Nederlands.

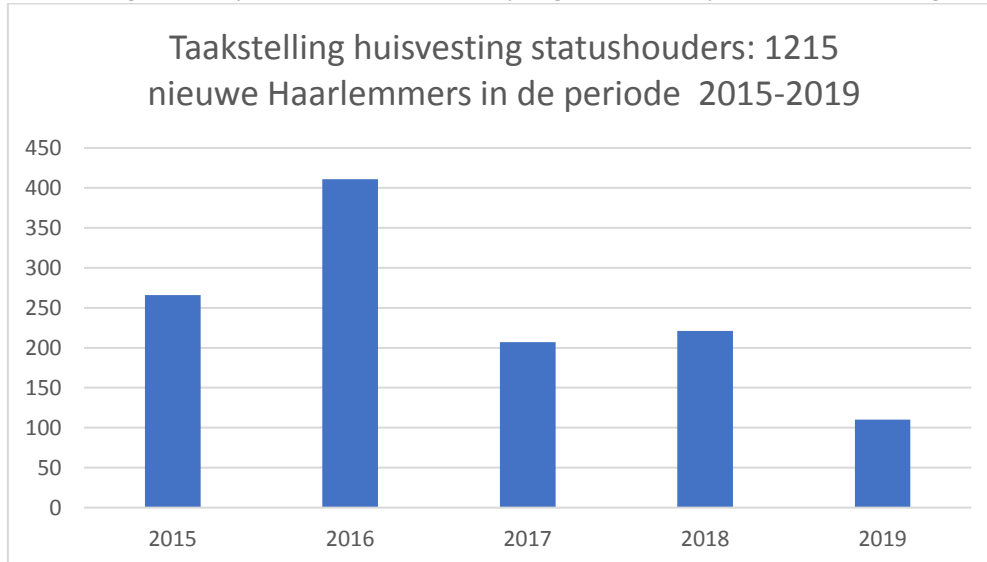
Deze drie onderzoeken dragen bij aan de kennis en kunde van gemeentemedewerkers en alle anderen binnen en buiten Haarlem die zich beroepsmatig of vrijwillig inzetten voor de integratie en participatie van statushouders. Haarlem mag zich met de huidige aanpak verheugen in de aandacht van andere gemeentes en van het Rijk, die informatie en advies bij ons inwinnen, o.a. door werkbezoeken af te leggen aan onze gemeente.

³ Zie https://vng.nl/files/vng/spiegel-voor-keten-flyer_20181220.pdf en https://vng.nl/files/vng/2019_vng_impuls_magazine_gemeentelijke_ondersteuning_aan_eritrese_nieuwkomers.pdf

⁴ https://www.kis.nl/sites/default/files/communicatie_gemeente_laagtaalvaardige_inwoners.pdf

3. Taakstelling en huisvesting

In de periode 2015-2018 heeft Haarlem ongeveer 1100 statushouders opgenomen, conform de wettelijk verplichte taakstelling huisvesting statushouders. Onderstaande figuur laat zien dat de taakstelling in 2016 piekte, en in 2019 scherp is gedaald ten opzichte van de voorgaande jaren.

Januari 2016-april 2018: GVA-locaties

Om de vele mensen die in 2016 aan Haarlem waren toegewezen te kunnen huisvesten, opende de gemeente onder het Gemeentelijk VersnellingsArrangement (GVA) van het COA twee locaties (Zijlweg en Boerhaave) waar statushouders tijdelijk konden wonen en een start konden maken met hun integratie in de stad. Vanuit de GVA-locaties stroomden statushouders door naar passende zelfstandige huisvesting, waardoor er op de GVA-locaties weer plek ontstond voor nieuwe tijdelijke bewoners. Nadat het merendeel van de bewoners was uitgestroomd naar reguliere woonruimte, sloot GVA-locatie Zijlweg per 1 oktober 2017 de deuren. Op 1 april 2018 volgde de sluiting van locatie Boerhaave.

Leerpunten uit de GVA-tijd

De tijdelijke huisvesting op de GVA-locaties had voor- en nadelen en heeft waardevolle lessen opgeleverd voor het geval er wederom een dergelijk project van de grond moet komen. Positief aan de GVA-constructie was dat de bewoners met hun inburgering en integratie in de stad konden beginnen en kennismaakten met andere Haarlemmers, wat tijdens een verlengd verblijf in een AZC elders in het land niet had gekund. De sociaal beheerders van de locaties kenden de bewoners, hielpen hen op weg in de stad en signaleerden knelpunten. Er was sprake van een warme overdracht. Voor de gemeente en andere organisaties was het gemakkelijk om met de bewoners in contact te komen. Andere voordelen van de GVA-constructie voor de gemeente waren dat deze ons in staat stelde versneld te voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders en dat de bewoners, die leefgeld van het COA ontvingen, in eerste instantie geen beroep hoefden te doen op een bijstandsuitkering.

Leerpunten van de GVA-constructie zijn het belang van geschiktheid van de locatie; een realistische inschatting van het vermogen van de bewoners om zich te richten op integratie en ontwikkeling van hun zelfredzaamheid als zij tijdelijk gehuisvest zijn en nog zorgen hebben over familie en

gezinshereniging; het besef dat een GVA feitelijk een 'verlengd AZC' is met alle aspecten van dien, en de (financiële) investering in onder andere begeleiding die noodzakelijk is om alles ordentelijk te laten verlopen, en die hoger was dan de GVA-vergoeding van het Rijk.

Huisvesting in 2018

De woningcorporaties hebben in 2018 een grote inspanning geleverd door én de personen die in GVA-locatie Boerhaave verbleven én het merendeel van de nieuw aan Haarlem gekoppelde statushouders passende zelfstandige huisvesting te bieden. In 2018 is 8 % van het vrijkomend woningaanbod aan statushouders toegewezen. Haarlem heeft in 2017 de huisvestingsverordening aangepast zodat statushouders de voorrangpositie voor een woning hebben behouden, ook nadat de Huisvestingswet op dit punt was aangepast.

Taakstelling 2019 en verder

De taakstelling voor de eerste helft van 2019 bedroeg in eerste instantie 73 personen, maar werd in maart 2019 door het Rijk naar beneden bijgesteld tot 55 statushouders. Voor de tweede helft van 2019 gaat het ook om 55 personen. Op het moment van schrijven ligt Haarlem op schema met het realiseren van deze taakstelling.

De verlaagde taakstelling dit jaar is een reflectie van het (lager dan eerder verwachte) aantal asielzoekers dat de afgelopen periode een verblijfsvergunning heeft gekregen en daarmee statushouder is geworden. Tegelijkertijd is de maximale capaciteit van de asielzoekerscentra bereikt en heeft het COA in april 2019 aangekondigd de opvangcapaciteit te vergroten. Het lagere aantal toegekende verblijfsvergunningen is dan ook niet het gevolg van een verlaging van de asielinstroom, maar van een veranderde samenstelling van de asielpopulatie en van de keuze van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) om eerst kansarme asielaanvragen af te handelen. Dit betekent dat asielzoekers die naar verwachting wel recht hebben op asiel in Nederland -ongeveer 50% van het totaal- op dit moment 1 jaar en 4 maanden in een asielzoekerscentrum moeten wachten voordat hun asielaanvraag inhoudelijk in behandeling wordt genomen. Volgens de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid kan deze wachttijd nog verder oplopen, voordat de IND in 2021 naar verwachting door aantrekken van extra personeel het grootste deel van de asielaanvragen weer binnen de wettelijke termijn kan afdoen.

Deze landelijke situatie betekent voor Haarlem (en andere gemeentes) dat de taakstelling huisvesting statushouders weer (flink) kan toenemen zodra de IND de opgelopen achterstanden heeft weggewerkt. Grote fluctuaties in de taakstelling bemoeilijken de huisvesting en het organiseren van (collectief) aanbod gericht op integratie en participatie van statushouders. Kwalitatief doet de lange wachttijd vol angst en onzekerheid (denk hierbij ook aan het lang gescheiden zijn van gezinsleden) een groot beroep op de veerkracht van betreffende personen, wat zijn weerslag heeft op hun uitgangspositie om te integreren en participeren bij aankomst in de gemeente. Uiteraard brengt Haarlem deze consequenties van landelijke keuzes onder de aandacht van het Rijk, o.a. via de VNG en G40.

4. Samenwerking met COA

Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) heeft zich de afgelopen jaren een aantal inhoudelijke doelen gesteld om de integratie en participatie van statushouders in de gemeente te bespoedigen. Voor Haarlem zijn deze echter nog niet helemaal van de grond gekomen, vooral doordat zich in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond geen AZC bevindt.

Kansrijke koppeling

Het 'arbeidsbewust koppelen' vanuit het COA (d.w.z. statushouders koppelen aan een arbeidsmarktregio waar zij gezien hun opleiding en/of ervaring een grotere kans maken op werk) is de afgelopen twee jaar niet als zodanig ervaren door de klantmanagers van de gemeente. Deels heeft dit ook te maken met het grote aandeel gezinsherenigers in de totale groep statushouders: zij worden logischerwijs gekoppeld aan de gemeente waar hun partner/familie al woont. In praktijk blijkt de inbreng van gemeenten bij de kansrijke koppeling klein, de verantwoordelijkheid ligt bij het COA. Statushouders die naar Haarlem komen zijn afkomstig uit diverse AZCs in het hele land, en COA sluit en (her)opent geregeld opvanglocaties. Beide zaken maken het lastig om concrete afspraken te maken met betrekking tot kansrijke koppeling. Ter verbetering van deze situatie zal Haarlem het COA regelmatig informeren over de actuele ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in Zuid-Kennemerland om te zorgen dat statushouders gekoppeld worden in een arbeidsmarktregio waar hun kansen op de arbeidsmarkt het grootst zijn.

Integratie en participatie vanaf dag 1

Het COA stimuleert dat statushouders vanaf dag 1 actief en op een zinvolle manier bezig zijn met hun toekomst. Dit betekent dat er tijdens de periode in het AZC, in afwachting van huisvesting in de gekoppelde gemeente, ingezet wordt op integratie. De activiteiten die COA aanbiedt zijn niet verplicht, maar Haarlem dringt er bij COA op aan statushouders te stimuleren hier aan deel te nemen. Vanuit Haarlem willen we ook graag dat de aan onze gemeente gekoppelde statushouders alvast deelnemen aan ons introductieprogramma. Een beperkt aantal statushouders uit AZCs relatief dichtbij heeft in 2018 inderdaad al voor daadwerkelijke vestiging in onze gemeente aan het introductieprogramma deelgenomen. Knelpunt is de samenwerking met de AZCs uit andere regio's van het land, aangezien de reistijd een belemmering vormt voor deelname aan het introductieprogramma. De mogelijkheid wordt geboden, maar daadwerkelijke deelname is praktisch niet uitvoerbaar. Haarlem spant zich om die reden in om van het COA statushouders toegewezen te krijgen die verblijven in AZCs op maximaal een uur reizen van Haarlem. Ook vindt afstemming met COA plaats zodat de participatietrajecten in het AZC goed op het traject van de gemeente aansluiten.

Warme overdracht van COA aan gemeente

Het is de bedoeling dat het COA het Taakstelling Volg Systeem (TVS), waar ook de gemeente toegang toe heeft, invult met informatie over o.a. opleiding, werkervaring en deelname van de statushouder aan activiteiten en programma's in de opvang, en dat er een mondelinge telefonische overdracht is tussen klantmanager en COA. Het doel daarvan is tweeledig: ten eerste is een dergelijke informatieoverdracht van belang vanwege passende huisvesting en tijdige inzet van eventuele WMO-voorzieningen; ten tweede draagt dergelijke informatie bij aan het klantbeeld, wat de regievoering en het inzetten van de juiste instrumenten door de klantmanager versnelt. De TVS-klantprofielen blijken in de praktijk echter niet volledig. De mate van compleetheid is mede afhankelijk van de duur van het verblijf in het AZC. In slechts enkele gevallen heeft het TVS-profiel het afgelopen jaar iets toegevoegd aan de beoogde versnelling van de integratie. Haarlem kaart dit probleem op beleidsniveau geregeld aan bij COA, maar dit heeft nog niet tot een structurele verbetering geleid. In de uitvoering zal het COA door de gemeente proactiever worden benaderd om de gewenste informatie op klantniveau boven tafel te krijgen.

5. Basis op orde, brede intake en maatschappelijke begeleiding

Basis op orde

In deze fase van het traject regelt de klantmanager van de afdeling Werk en Inkomen de aanvraag toekenning levensonderhoud en bijzondere bijstand voor de inrichtingskosten van de nieuwe woning. Ook krijgt de statushouder een uitnodiging voor het maken van een NOA-assessment⁵, en wordt de statushouder om toestemming gevraagd voor gegevensuitwisseling met taalscholen, zodat de gemeente gegevens over de voortgang van de inburgering kan opvragen. Ook wordt de statushouder gevraagd in te stemmen met vrijwillig budgetbeheer door het gemeentelijke team Schulddienstverlening, die kan worden ingezet indien deze ondersteuning nodig blijkt.

Financieel ontzorgen

Het team Schulddienstverlening van de gemeente ondersteunt de statushouder indien nodig door deze (tijdelijk) financieel te ontzorgen: alle vaste lasten worden doorbetaald en er wordt geld gereserveerd voor onvoorziene uitgaven. Wanneer een statushouder verder is in het traject kan er een budgetcoach aan de statushouder gekoppeld worden. Een budgetcoach werkt door middel van coachingsgesprekken stap voor stap aan het creëren van duurzame, financiële zelfredzaamheid (indien haalbaar). Er wordt in samenspraak met de statushouder een plan van aanpak opgesteld met daarin de te behalen doelen gedurende het coachingstraject. Tevens worden de maandelijkse inkomsten en uitgaven in kaart gebracht en bekeken of de statushouder gebruik maakt van alle inkomensverruimende voorzieningen waar hij/zij recht op heeft. Samen met de statushouder stelt de budgetcoach een budgetplan op zodat het voor de persoon in kwestie inzichtelijk is wat de inkomsten en uitgaven zijn. Ook willen we voorkomen dat statushouders in een problematische schuldensituatie terecht komen door preventief budgetbeheer op te starten en betalingsregelingen te treffen met schuldeisers. Wanneer er sprake is van een problematische schuldensituatie wordt schuldhelpverlening voor de klant opgestart.

In 2018 zijn 38 statushouders geholpen door het team Schulddienstverlening, van wie het merendeel aangeeft inmiddels geen hulp meer nodig te hebben.

Om de communicatie met (een deel van de) statushouders te vergemakkelijken wordt in 2019 een Arabischspreekende budgetcoach in dienst genomen.

De Sociaal Wijkteams en Humanitas Thuisadministratie werken samen om ook statushouders te helpen hun geldzaken en administratie op orde te brengen en te houden.

Brede intake

In 2018 en het eerste kwartaal van 2019 hebben 164 statushouders het NOA-assessment afgelegd. Per 1 januari 2019 is besloten het NOA-assessment modulair in te kopen, zodat niet wordt gevraagd naar informatie die al bij de gemeente bekend is, en beter kan worden aangesloten bij bijvoorbeeld statushouders met een laag opleidingsniveau. De afnameduur, die veel statushouders erg lang vonden, kan hierdoor worden verkort.

Een opgave die er nog ligt is om niet alleen op klantniveau te kijken naar de uitkomsten van het assessment, maar ook geregeld een geaggregeerd overzicht samen te stellen van alle resultaten, omdat dit relevante beleidsinformatie kan opleveren. Een ander aandachtspunt, ook opgemerkt

⁵ Een uitgebreide vragenlijst die mensen afleggen in eigen taal. Het assessment heeft de volgende onderdelen: persoonsgegevens, opleidingen, werkervaring, motivatie en werkzoekgedrag, capaciteiten, taaltest (Nederlands), interesses, (taal-)scholingsadvies en gezondheid.

door Toezicht Sociaal Domein, is de regie en opvolging van de klantmanager op de in het NOA-*assessment* uitgevraagde leefgebieden anders dan scholing en werk.

Maatschappelijke begeleiding

De maatschappelijke begeleiding door vrijwilligers van Vluchtelingenwerk loopt parallel aan en is ondersteunend aan bovenstaand proces en loopt door tot 24 maanden na huisvesting van de statushouder in de gemeente. Sinds maart 2019 is bij de brede-intakegesprekken ook een begeleider van Vluchtelingenwerk betrokken. Op deze manier is degene van Vluchtelingenwerk die de maatschappelijke begeleiding van de statushouder op zich neemt ook op de hoogte van het plan van aanpak en bijbehorende vervolgafspraken en ontstaat een gezamenlijk, completer klantbeeld.

Conclusies Impulstraject over de start in Haarlem

Uit het Impulstraject Eritrese statushouders bleek dat statushouders in de beginfase moeite hebben hun verschillende contactpersonen en diens taken van elkaar te onderscheiden; in de beleving van bevraagde Eritrese statushouders bleken bijvoorbeeld gemeente en Vluchtelingenwerk aanvankelijk door elkaar te lopen. Daarom heeft Haarlem in navolging van de gemeente Hilversum, waar positieve ervaringen zijn opgedaan, een contactkaart ontwikkeld die binnenkort aan (nieuwe) statushouders zal worden uitgereikt. Dit is een opvouwbaar kaartje met daarin (ook in eigen taal) een korte beschrijving van o.a. waarvoor je terecht kunt bij de klantmanager, Vluchtelingenwerk en Sociaal Wijkteam, (deels zelf in te vullen) contactgegevens en andere basisinformatie (o.a. over huisarts, wijkagent, 112, inburgering, huiselijk geweld).

De geïnterviewden in het Impulstraject waren voornamelijk statushouders die al enkele jaren in Haarlem verblijven. In mei wordt een aanvullende interviewronde gehouden met Eritrese statushouders die korter geleden in de stad zijn gearriveerd en die het traject dat sinds 2018 is ingericht hebben doorlopen, om ook van hun ervaringen te leren.

6. Introductieprogramma

Met ingang van 2018 volgen alle volwassen statushouders die nieuw in Haarlem (of Zandvoort) komen wonen een 5-weeks introductieprogramma dat hen wegwijs maakt in de gemeente. Dit programma is een bundeling van activiteiten die voorheen los werden aangeboden (bijvoorbeeld de training Grip op Geld en gezondheidsvoorlichting door de GGD), aangevuld met nieuwe onderdelen. Het doel van het programma is dat elke statushouder die in Haarlem (of Zandvoort) komt wonen beschikt over kennis die noodzakelijk is voor een goede start in onze gemeente en zich welkom voelt. Het programma is ontwikkeld samen met de stuurgroep Sociaal Programma Statushouders, en ook de klankbordgroep statushouders is geraadpleegd.

Uitvoering

Het introductieprogramma wordt georganiseerd door een samenwerkingsverband van Haarlem Effect, Nova College en DOCK. Het introductieprogramma vindt op 4 ochtenden per week plaats, rekening houdend met schooltijden. Ter plekke is kinderopvang aanwezig. De Haarlemse inburgeringsscholen is gevraagd nieuwe klassen in de middag te starten, zodat er geen conflict ontstaat met deelname aan het introductieprogramma. Aan de uitvoering van het introductieprogramma leveren medewerkers en vrijwilligers van bijna 20 organisaties een bijdrage, variërend van een stadswandeling onder leiding van een gids van Gilde Haarlem, een training persoonlijke presentatie in Nederland door een theaterdocent tot voorlichting over rechten en plichten door de gemeentelijke afdeling Werk & Inkomen en een kennismaking met de politie. Vanaf de zomer van 2019 zal het wettelijk verplichte Participatieverklaringstraject meteen

aansluitend aan het introductieprogramma worden aangeboden, zodat statushouders dat niet nog op een apart moment hoeven te volgen.

Taal

De voertaal van het introductieprogramma is Nederlands, waarbij door vrijwilligers wordt getolkt naar de eigen taal of het Engels. Vanwege de werkbaarheid wordt gestreefd naar maximaal twee tolken per groep. Het doel van het programma is informatievoorziening, maar tijdens het programma wordt ook ingezet op vergroting van de Nederlandse woordenschat. Ook analfabete deelnemers doen hier, met gebruik van hulpmiddelen, aan mee.

Voor de zomer gaat een project van start om de vrijwillige tolken door middel van een opleidingsaanbod meer perspectief te bieden.

Ervaringen

Inmiddels hebben 109 statushouders aan het programma deelgenomen. De ervaringen van zowel deelnemers, gastsprekers, als partijen die zich specifiek inzetten voor de integratie en participatie van statushouders zijn zeer positief. Ook Toezicht Sociaal Domein roemt de goede (laagdrempelige en *outreaching*) start die statushouders met het introductieprogramma maken. Gastsprekers lossen ter plekke individuele knelpunten van deelnemers op of maken een vervolgspraak om dat te doen. Deelnemers geven zich meteen tijdens het programma op voor zwem- of fietsles, melden zich bij BUUV aan als vrijwilliger, lenen boeken tijdens het bezoek aan de bibliotheek of worden gekoppeld aan een Haarlemmaatje. De sfeer in het programma is goed, waarbij de deelnemers in de evaluatie vaak aangeven het positief te vinden dat de groepen bestaan uit statushouders met verschillende nationaliteiten. Deelnemers helpen elkaar en geven aan dat ze zich door het introductieprogramma minder eenzaam voelen. Een paar keer per jaar vindt een reünie voor alle gastsprekers en deelnemersgroepen plaats, zodat het onderlinge contact gestimuleerd wordt en statushouders op laagdrempelige wijze op medewerkers van instanties kunnen afstappen. De partners in re-integratieproject 'Aan de slag' merken dat bij oud-deelnemers aan het introductieprogramma al een basis is gelegd.

De coördinatoren van het introductieprogramma vragen alle deelnemers naar hun 'tops en tips', en ook tijdens de certificaatuitreiking op het Stadhuis is altijd gelegenheid voor de deelnemers om suggesties te doen. De invulling van het programma is en wordt op basis van de feedback van statushouders en andere gesignaleerde behoeftes of verbeterpunten aangepast. Illustratief voor het eigenaarschap dat statushouders voelen voor het introductieprogramma is dat een aantal oud-deelnemers zich spontaan inzet of heeft ingezet als tolk of kinderopvang in het programma.

Uitdaging

De lagere taakstelling huisvesting statushouders zal de organisatie van het introductieprogramma mogelijk bemoeilijken: de noodzaak om groepen van enige omvang en met maximaal twee talen samen te stellen kan in strijd zijn met de wens statushouders kort na aankomst in Haarlem te laten deelnemen. Mede om deze reden is het introductieprogramma opengesteld voor zijinstromers: statushouders die voor 2018 in Haarlem zijn komen wonen, en voor wie het programma vanwege de geboden informatie, de dagstructuur die het programma brengt en/of het sociale aspect van waarde kan zijn.

7. Scholing

Statushouders onder de 30 jaar stimuleren we om een opleiding te volgen die leidt tot het behalen van een startkwalificatie. Na de brede intake voeren deze statushouders een gesprek met het adviesteam onderwijs, bestaande uit RMC (Meldpunt Voortijdig Schoolverlaters), het Leerplein en

Nova College. Het team adviseert jonge statushouders over de mogelijkheden op het terrein van onderwijs, toetst hun leerbaarheid en leidt hen naar een specifieke opleiding.

Voorschakeltraject

Vanwege de taalachterstand zijn niet alle statushouders in staat om direct te starten met een Nederlandstalige opleiding. Ter overbrugging kunnen statushouders bij het Nova College deelnemen aan een voorschakeltraject. Dit schakeltraject bereidt statushouders voor op een instroom op MBO-niveau 2-4. Ook heeft het Nova College een specifiek voorschakeltraject Werken in de zorg.

Universitair Asiel Fonds (UAF)

Voor hoogopgeleide statushouders is het convenant van de gemeente met UAF nog altijd van kracht. Statushouders die een opleiding volgen met ondersteuning van het UAF ontvangen studiefinanciering in plaats van een uitkering. Het UAF ontwikkelt voor iedere vluchteling die door de organisatie gesteund wordt een individueel trajectplan, waarbij rekening wordt gehouden met vooropleiding, leeftijd, gezinssituatie en arbeidsmarktperspectief. Het trajectplan is het resultaat van nauw overleg tussen de betreffende statushouder en het UAF.

Resultaten op het gebied van onderwijs in de periode 1/1/2018-31/3/2019

	Aantal
Intakes adviesgesprekken adviesteam onderwijs	68
Deelnemers voorschakeltraject	44
Deelnemers voorschakeltraject Zorg	8
Gestart met opleiding via UAF (NB: klanten die in 2018 zijn gestart met een opleiding zijn bij UAF aangemeld in 2016, 2017 of 2018)	31

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt leiden niet alle gesprekken tussen het adviesteam onderwijs en statushouders tot het daadwerkelijk volgen van onderwijs. Van de 68 statushouders gaf een deel aan liever aan het werk te gaan, en bij een ander deel bleek sprake van lage leerbaarheid. Deze klanten zijn bij onze re-integratiepartners aangemeld voor ondersteuning richting werk.

Volwasseneneducatie

Voormalig inburgeringsplichtigen (mensen die hun inburgeringsdiploma hebben behaald of die van de inburgeringsplicht ontheven zijn) zijn ook een doelgroep van de volwasseneneducatie. Mensen met een ontheffing beheersen het Nederlands meestal onvoldoende, en ook degenen die hun inburgeringsdiploma wel behaald hebben kunnen vaak extra taalscholing goed gebruiken voor een goede deelname aan de maatschappij.

Voor degenen die minder snel dan gemiddeld leren is er vanaf begin dit jaar een zelfredzaamheidscursus beschikbaar gekomen. Dit traject is bedoeld voor mensen die hun basisvaardigheden (lezen, spreken, lezen, luisteren, rekenen en digitale vaardigheden) willen verbeteren om zich zo beter te kunnen redden bij dagelijkse taken en bezigheden. De cursus start met een uitgebreide intake met daarin aandacht voor leerniveau, leervermogen, motivatie, toekomstwensen e.d. Daarna worden er taalcursussen gegeven met daarbij aandacht voor thema's zoals gezondheid, financiën, werk- en stage mogelijkheden. Op dit moment volgen 16 ex-inburgeraars dit traject en inmiddels is er een nieuwe werving gestart.

Naast dit aanbod zijn er andere mogelijkheden zoals het diplomagericht onderwijs en meer kleinschalige educatielessen bij uiteenlopende educatieaanbieders. Betrouwbare cijfers zijn er (nog) niet: ex-inburgeraars worden hier niet als specifieke categorie gemonitord. Het

wervingsbeleid van het aanbod op het gebied van basisvaardigheden wordt bijgesteld zodat voormalig inburgeringsplichtigen meer dan nu het geval is worden bereikt.

8. Werk

In Haarlem ontvangen ruim 700 statushouders (inclusief partners) een bijstandsuitkering. Op welke wijze wordt ingezet op hun re-integratie hangt af van het jaar waarin zij zich in Haarlem hebben gevestigd.

Statushouders 2018-heden

Als in het plan van aanpak wordt ingezet op werk, dan worden statushouders sinds 2018 aangemeld voor re-integratieproject 'Aan de slag'. Dit is een co-creatie van Vluchtelingenwerk, Pasmatch en Agros specifiek gericht op arbeidsmarkttoeleiding van statushouders. Statushouders krijgen een vaste re-integratiecoach die hem/haar begeleidt gedurende het hele traject. Deze zes coaches worden sinds juli 2018 bijgestaan door drie trainees die zelf een achtergrond hebben als statushouder en opgeleid worden tot jobcoach. Naast de verplichte inburgering (die de statushouder sowieso volgt), zet de re-integratiecoach instrumenten in als een werk-/taalstage, vakgerichte scholing, een jobcoach, een training werknemersvaardigheden, vrijwilligerswerk en empowermenttraining. De drie trekkers van 'Aan de slag' bieden zelf bepaalde instrumenten aan en maken gebruik van aanbod van partners in de stad- bij iedere statushouder wordt gekeken welke expertise en/of aanbod versterkend kan zijn en bijdraagt aan een beter resultaat. De instrumenten die door 'Aan de slag' worden ingezet worden zo gepland dat ze niet botsen met de wettelijk verplichte inburgering.

Resultaten project 'Aan de slag' in de periode 1/1/2018-31/3/2019

	Haarlem	Zandvoort	Totaal
Aanmeldingen	287	17	304
Terugmelding	20	1	21
In traject	267	16	283
Scholing	69	7	76
Stage/ werkervaringsplek	125	9	134
Betaald werk	51	3	54
waarvan parttime	24	2	26
waarvan fulltime	27	1	28

Nb: cijfers gaan over aantal activiteiten, niet per se over het aantal klanten. Een statushouder kan bijvoorbeeld eerst stage hebben gelopen en is daarna aan het werk gegaan. Na de intake is de klant gekoppeld aan een re-integratiecoach en daarmee in begeleiding op maat.

De aanduiding 'terugmelding' betekent dat de statushouder in kwestie niet door 'Aan de slag' in traject wordt genomen, maar teruggaat naar de klantmanager. De redenen van terugmelding zijn divers en hebben vooral te maken met gezondheidsklachten. In deze situaties past de klantmanager het plan van aanpak aan en bewaakt zelf de voortgang. Een mogelijke vervolgactie is overleg met de GGD over een in te zetten zorgtraject.

Voorbeelden van scholing zijn een VCA-training ⁶, een cursus via het ROC, certificaten gericht op werk en extra taallessen.

⁶ Een VCA-certificaat toont aan dat iemand kennis heeft van voorschriften op het gebied van veiligheid, gezondheid en milieu en is vereist voor werken in diverse branches.

De stage/werkervaringsplekken zijn gerealiseerd bij diverse werkgevers en branches.

Ook de werkgevers waar de statushouders betaald werk hebben gevonden zijn divers qua branche en grootte van het bedrijf. Een overzicht laat zien dat het o.a. gaat om werk in de detailhandel, horeca, zorg, een kapsalon, een autobedrijf en de bouwsector.

Van de 54 deelnemers aan project 'Aan de slag' die betaald werk hebben zijn 18 duurzaam aan het werk. Onder duurzaam wordt verstaan dat men op de peildatum 1 april 2019 minimaal 6 maanden aan het werk was.

In totaal is tot nu toe 45 keer gebruik gemaakt van het aanbod van de ketenpartners. Het ging hierbij bijvoorbeeld om Sûr Atelier, Bouwmensen en de Wereldkeuken. De inzet van activiteiten en diensten van ketenpartners is, mede op verzoek van de gemeente, groeiende. Voor statushouders van wie het taalniveau nog te laag is zullen meer taalversterkende activiteiten worden ingezet. Ook zullen de partners in de stad gevraagd worden om specifiek gewenst aanbod te ontwikkelen dat er nog niet is. Ook zullen er meer groepsgerichte activiteiten ingezet gaan worden.

Project 'Aan de slag' heeft een looptijd van twee jaar (2018-2019). Medio 2019 zal het project geëvalueerd worden.

Statushouders 2015-2017

Project 'Aan de slag' is gestart in 2018 en is bedoeld voor statushouders die sinds 1 januari 2015 in Haarlem zijn komen wonen. Vóór 1 januari 2018 viel de re-integratie van statushouders onder de reguliere re-integratiecontracten met Pasmatch en Agros. Van de statushouders die tussen 2015 en eind 2017 in Haarlem zijn gearriveerd zijn op peildatum 1 april 2019 51 klanten in traject bij deze partijen. Een groot deel van de statushouders die in 2017 waren aangemeld bij Pasmatch en Agros is overgezet naar 'Aan de slag'. Er is een groep van circa 70 statushouders uit de periode 2015-2017 met wie nog een plan van aanpak moet worden opgesteld.

Statushouders van voor 1 januari 2015

Statushouders die voor 1 januari 2015 in Haarlem zijn gevestigd vallen niet onder de doelgroep van het team klantmanagers specifiek gericht op statushouders en kunnen, als zij een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt hebben, worden aangemeld bij Pasmatch voor de reguliere ondersteuning bij de re-integratie naar betaald werk.

Ondernemers

Het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (BBZ) staat open voor bijstandsgerechtigde statushouders als starters. Eigen Werk Amsterdam kan hen bij voldoende kennis van de Nederlandse taal begeleiden om tot een ondernemingsplan te komen. Een tweetal statushouders is daadwerkelijk gestart met een onderneming. Er zijn wel veel gesprekken met statushouders over ondernemerschap, maar vaak blijkt het beeld daarvan bepaald te worden door ondernemen in het land van herkomst en ontbreken nog de vaardigheden die vereist zijn om in Nederland een bedrijf te runnen (zoals marketing, marktverkenning, *unique selling points* en administratie). Daarnaast is de beheersing van de geschreven en gesproken Nederlandse taal op B1-niveau een harde vereiste om een plek in het ondernemerslandschap te veroveren.

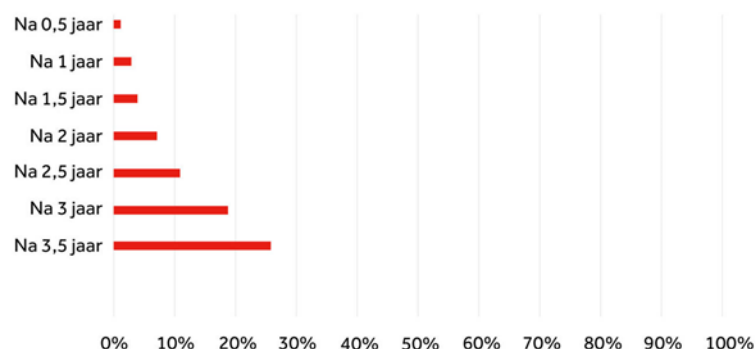
Het hanteren van deze starterscriteria, die ook voor andere Haarlemmers gelden, garandeert dat de slagingskans hoog blijft. De sociale en financiële impact van het ondernemerschap en bijkomende verplichtingen zijn immers hoog. De gemeente Haarlem betracht zo de hoogste zorgplicht naar haar klanten en blijft zorg dragen voor een duurzaam en sterk ondernemersklimaat

binnen de gemeente en de regio. Tegelijkertijd faciliteert de gemeente in een passend en toereikend aanbod gericht op de mogelijkheden en capaciteiten van haar inwoners.

Landelijke resultaten

Uit de landelijke cohortstudie Asiel en Integratie van het CBS ⁷ blijkt dat naarmate statushouders langer in Nederland zijn, zij vaker een baan hebben.

Werkende vluchtelingen die in 2014 een verblijfsvergunning kregen

Bron: CBS

Van het cohort statushouders dat in 2014 de verblijfsvergunning kreeg heeft na drie-en-een-half jaar ongeveer een kwart van alle 18 tot 65-jarigen een baan. De arbeidsparticipatie van statushouders die in 2015 en 2016 hun verblijfsvergunning hebben gekregen is na anderhalf jaar respectievelijk 5 % en 7 %, tegenover 4 % van het cohort van 2014.

De meeste statushouders hebben een baan in deeltijd (81 %) en met een tijdelijk contract (89 %). Dat werk is ook niet altijd genoeg om van rond te komen. Een flink deel van de werkende statushouders heeft dan ook nog een aanvullende bijstandsuitkering.

In Haarlem doen wij geen cohortstudies waarbij statushouders meerdere jaren worden gevolgd. We kunnen wel laten zien hoeveel statushouders uitstromen omdat men aan het werk is gegaan.

Statushouders (uitkeringsdossier + partners)	aantal	beëindigd (aan het werk)	Totaal
2016	431	5	1%
2017	656	13	2%
2018	793	94	12%
waarvan uitstroom langer dan 6 maanden		18	2%

⁷ <https://longreads.cbs.nl/asielenintegratie-2019/>

9. Inburgering en taal

In juli 2018 kondigde minister Koolmees aan dat het inburgeringsstelsel dat sinds 2013 geldt, waarbij statushouders zelf verantwoordelijk zijn voor het zoeken van een taalschool op de vrije markt en daarvoor een lening aangaan bij DUO, op de schop gaat. De minister gaf daarbij ook een opsomming van de tekortkomingen van de huidige wet ⁸. Haarlem heeft zich de afgelopen jaren onder andere via de VNG en DIVOSA hard gemaakt voor een nieuwe wet Inburgering en ziet haar wensen ten aanzien van het stelsel grotendeels terug in de voorgenomen nieuwe wet, die op 1 januari 2021 dient in te gaan.

Huidige inburgeringsplichtigen ('ondertussen-groep')

Ondertussen vallen de statushouders in onze gemeente nog onder het oude stelsel. De gemeente heeft nu, buiten de verplichtingen die voortvloeien uit de Participatiewet, geen actieve rol ten aanzien van de inburgeringsplicht, maar wil uiteraard wel graag weten wat de voortgang is van de Haarlemse statushouders, omdat inburgering cruciaal is voor hun integratie en participatie. Indien statushouders hun inburgeringsexamen niet binnen drie jaar halen, krijgen zij een boete van maximaal € 1250,- bovenop hun lening bij DUO van maximaal € 10.000,-, wat tot financiële problemen kan leiden. Helaas is er geen directe gegevensuitwisseling mogelijk tussen DUO en gemeenten over de voortgang van individuele statushouders, waardoor we deze (continu veranderende) informatie als gemeente via de statushouder zelf moeten achterhalen. Dit kan bovendien alleen voor de statushouders die een uitkering ontvangen. We benaderen daarom ook de taalscholen in de regio om informatie te krijgen over de kandidaten die dreigen hun inburgeringstermijn niet te halen.

Vooruitlopend op de nieuwe wet Inburgering stelt het Rijk in 2019 en 2020 via de Meicirculaire decentralisatieuitkeringen beschikbaar om de huidige inburgeringsplichtigen, die niet kunnen profiteren van het stelsel dat in 2021 ingaat (de zogenoemde 'ondertussen-groep'), extra te ondersteunen bij het behalen van hun inburgeringstraject. Landelijk gaat het om een bedrag van € 20 miljoen per jaar. We streven ernaar voor de zomer te besluiten over inzet van de middelen die Haarlem ontvangt, zodat de 'ondertussen-groep' zo snel mogelijk het inburgeringsdiploma behaalt en er zo weinig mogelijk mensen overblijven die na 2021 nog onder de oude (huidige) wet Inburgering vallen.

Nieuwe wet Inburgering

Zoals gezegd dient de nieuwe wet Inburgering in te gaan op 1 januari 2021. De regie van het inburgeringsproces komt dan weer bij de gemeente te liggen. In de nieuwe wet staat inburgering van alle inburgeringsplichtigen ten dienste van het zo snel mogelijk integreren en participeren. Iedereen doet mee, het liefst via betaald werk, en daarom is het de bedoeling dat leren en (vrijwilligers)werk hand in hand gaan. Er is een gemeentelijke projectgroep nieuwe wet Inburgering in het leven geroepen om de implementatie van de wet in Haarlem in goede banen te leiden en vooruitlopend daarop nu al zoveel mogelijk in lijn met de nieuwe wet te werken. Daarbij scheelt het dat we als gemeente met de brede intake en het financieel ontzorgen een aantal zaken die in 2021 moeten ingaan al doen.

In het nieuwe inburgeringsstelsel moeten gemeenten drie leerroutes inkopen: de B1-route (route gericht op de meeste inburgeraars, die binnen maximaal drie jaar taalniveau B1 moeten behalen); de onderwijsroute (gericht op het behalen van een startkwalificatie) en de Z-route (Zelfstandig met taal, voor mensen voor wie de onderwijs- of B1-route buiten bereik ligt). Omdat elke gemeente

⁸ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/07/02/kamerbrief-hoofdpijnen-verandering-gave-inburgering>

deze routes beschikbaar moet hebben, ligt regionale samenwerking voor de hand. De regiocoördinator van DIVOSA, in 2016 gestart met het oog op re-integratie van statushouders, is met ingang van 2019 belast met de ondersteuning en facilitering van gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland en IJmond in de aanloop naar de nieuwe wet Inburgering.

Met name op de Z-route zal nauw worden samengewerkt met (partners in) de Sociale Basis.

Haarlem probeert in aanmerking te komen voor Rijksfinanciering voor een pilot in het kader van de nieuwe wet Inburgering.

10. Gezondheid

Gezondheid, zowel fysiek als mentaal, bevordert de integratie en de participatie en is daarom een integraal onderdeel van het Sociaal Programma Statushouders.

Sport en beweging

SportSupport stimuleert zo veel mogelijk statushouders om in beweging zijn. De animo van statushouders voor zwem- en fietslessen en sporten in los verband lijkt groter dan het lidmaatschap van een sportvereniging- een fenomeen waarmee statushouders lang niet altijd bekend zijn.

Gezondheidszorg

Landelijk blijkt dat 40 % van de statushouders niet die zorg ontvangt die strikt genomen noodzakelijk is. Door voorlichting in het introductieprogramma leren Haarlemse statushouders over gezondheid in Nederland. Omgekeerd vergroot de GGD ook de kennis van zorgverleners over (de gezondheid van) statushouders. Niettemin is er nog meer nodig om statushouders en zorg bij elkaar te brengen. Na de zomer starten daarom GGD, DOCK en Haarlem Effect met inhoudelijke steun van Pharos een project sleutelpersonen gezondheid statushouders. Deze sleutelpersonen hebben zelfs een achtergrond als vluchteling, zijn medisch geschoold en kennen de weg in de Nederlandse samenleving. Zo kunnen zij een brug vormen tussen statushouders en zorg.

Psychische gezondheid

Een aanzienlijk deel (13-25 %) van de statushouders in Nederland kampt met depressie en/of PTSS. Uit recent landelijk onderzoek onder Syriërs in Nederland blijkt dat 41 % van de Syriërs psychische problemen ervaart (versus 15 % van de algemene bevolking van Nederland) ⁹.

Op het gebied van het versterken van de mentale veerkracht en psychische gezondheid heeft Haarlem de afgelopen jaren positieve ervaring opgedaan met *empowerment*-trajecten en de inzet van een ambulante sociaal verpleegkundige die statushouders individuele hulp biedt bij psychische problemen. Sinds eind 2018 volgen statushouders na afloop van het introductieprogramma een preventieve training Mindfit.

Omdat statushouders goed geholpen kunnen worden als ze snel de juiste ondersteuning krijgen, is Haarlem met ingang van 2019 een 4-jarig project gestart met Arq Kenniscentrum Migratie. Het doel van het project is om samen met partners in de stad een goede psychosociale zorgstructuur voor statushouders neer te zetten. De sleutelpersonen zullen hierbij ook een rol spelen. Bij het project van Arq, dat behalve in Haarlem ook in Dordrecht loopt, zal een referentiegroep van statushouders worden betrokken.

⁹ <https://migratie.arq.org/projecten/psychosociale-ondersteuning-statushouders>

11. Kinderen en jeugd

In het introductieprogramma maken statushouders kennis met jeugdgezondheid, opvoedondersteuning en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Dit is des te relevanter nu veel gezinnen zijn herenigd en een aanzienlijk aantal statushouders in Haarlem een eerste kind krijgt. Samen met lokale partners is een plan van aanpak rondom kinderen, jeugdigen en jonge gezinnen gemaakt. Dit plan van aanpak wordt op dit moment getoetst in gesprekken met statushouders (jeugdigen en jonge gezinnen), om het plan verder aan te scherpen en uit te voeren.

Internationale Taalklas

Kinderen van statushouders in de basisschoolleeftijd gaan naar de Internationale Taalklas, waar zij de basis van het Nederlands leren. Ouders en kinderen hebben soms moeite op eigen kracht het (samen) fietsen onder de knie te krijgen en doen daarom indien nodig tijdelijk een beroep op het leerlingenvervoer. Het bestaande aanbod van fietsles wordt hierop aangepast.

Internationale Schakelklas

(Kinderen van) statushouders tussen de 12 en 18 jaar gaan maximaal twee jaar naar de Internationale Schakelklas (ISK), waar zij de Nederlandse taal leren. Leerlingen van ISK stromen daarna uit naar het voortgezet onderwijs of het MBO. Jongeren die na twee jaar de taal nog onvoldoende beheersen kunnen het Schakeltraject Pre Entree bij het ROC (Nova College) volgen. Het ISK-traject van maximaal twee jaar, waarna de landelijke financiering stopt, is in sommige situaties te kort voor jongeren om het vereiste taalniveau te krijgen. Dit punt is aangekaart bij het ministerie van Onderwijs en de VO-Raad.

In het kader van de vervolgaanpak Bestrijding Voortijdig Schoolverlaten (VSV) zijn leerlingen van de ISK een van de specifieke doelgroepen. In 2019 worden daarom extra mogelijkheden voor deze leerlingen uitgewerkt, bijvoorbeeld duale trajecten door ISK.

Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen

Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV-ers) worden begeleid door voogdijinstelling Nidos. Nidos kan AMV-ers plaatsen in een opvanggezin, dat vergelijkbaar is met pleegzorg. In juli 2018 maakten VNG, Jeugdzorg Nederland en het ministerie van VWS de bestuurlijke afspraak dat pleegzorg standaard tot 21 jaar ingezet mag worden, zodat jongeren na hun 18e verjaardag niet het pleeggezin hoeven te verlaten. In de bestuurlijke afspraak was een verlengde opvang van AMV-ers echter niet meegenomen, wat de zorgcontinuïteit voor deze kwetsbare doelgroep in gevaar bracht. Daarom hebben de gemeenten in de regio IJmond en Zuid-Kennemerland besloten om verlengde pleegzorg na 18 jaar ook beschikbaar te stellen voor AMV-ers.

Jeugdbeleid

In het tweede kwartaal van 2019 wordt er vanuit de gemeentelijke afdeling Jeugd, Onderwijs en Sport een nieuwe integrale beleidsnota 'Samen voor Jeugd' aan de gemeenteraad voorgelegd. Het doel van de nota is dat alle Haarlemse kinderen gezond en veilig opgroeien, en hun talenten, kennis en vaardigheden ontwikkelen zodat zij nu en later meedoen in de samenleving en een positieve bijdragen leveren. Voor jonge statushouders (kinderen en jonge ouders) wordt in de nota specifiek aandacht besteed aan de elementen 'erbij horen' en 'gezond zijn'.

Statushouders zijn in 2018 een doelgroep geworden van het jongerenwerk.

12. Welzijn

Verschillende organisaties en vrijwilligers dragen er aan bij dat statushouders zich (meer) thuis voelen en meedoen in de stad.

Welzijnsorganisaties

Het collectief Thuis in Haarlem werft en *matcht* statushouders en zogenoemde Haarlemmaatjes. Continu zijn ongeveer 90 koppels van statushouders en andere Haarlemmers actief, die gezamenlijk activiteiten ondernemen. Uit diverse voorbeelden blijkt dat Haarlemmaatjes van grote waarde zijn voor statushouders om de Nederlandse samenleving beter te leren kennen en dat zij op allerlei vlakken een grote steun zijn. Thuis in Haarlem ondersteunt Haarlemmaatjes door het bieden van informatie, bijeenkomsten en advies. Door de contacten met statushouders en hun maatjes signaleert Thuis in Haarlem waar behoefte aan is, en speelt daar op in. Op die manier heeft Thuis in Haarlem afgelopen anderhalf jaar met name een vertrouwensband opgebouwd met Eritrese statushouders, een groep die in het algemeen een grote afstand heeft tot de Nederlandse samenleving.

De wijkcontactvrouwen spelen een belangrijke rol voor statushouders, die hen vaak benaderen met vragen.

Stem in de Stad heeft een coördinator vrijwilligers en vluchtelingen, die (initiatieven van) statushouders ondersteunt, coachende gesprekken voert met vrijwilligers die zich inzetten voor statushouders en, in afstemming met Thuis in Haarlem en Vrijwilligerscentrum, bijeenkomsten organiseert voor vrijwilligers.

Andere welzijnsactiviteiten en vrijwilligerswerk bij de betreffende organisaties staan vanzelfsprekend ook open voor statushouders. De mate waarin van statushouders van deze mogelijkheden gebruik (weten te) maken varieert.

Zelforganisatie

Eind 2017 richtte een aantal 'oude' en nieuwe Haarlemmers gezamenlijk zelforganisatie Haarlem Mozaïek op, dat op basis van de vraag activiteiten organiseert variërend van kookworkshops tot kinderactiviteiten. Ontmoeting tussen 'oude' en nieuwe Haarlemmers speelt daarbij vaak een rol.

13. Steun aan statushouders in een kwetsbare positie

Zoals in het begin van deze rapportage naar voren kwam, zijn er naast de groep statushouders met wie het goed gaat, ook nieuwe Haarlemmers voor wie dat niet geldt. Om hen te ondersteunen is het cruciaal aansluiting te vinden bij de doelgroep en passende hulp te bieden. Dit blijkt vaak een arbeidsintensieve aangelegenheid te zijn. Goede samenwerking en flexibiliteit zijn daarbij cruciaal.

Signaleren

Een grote uitdaging is om te signaleren wanneer hulp nodig is, ook als die signalen subtiel zijn, en om in de ondersteuning aan te sluiten bij de belevingswereld van de betreffende statushouder. Door de vaak bestaande taalbarrière, culturele verschillen, de Nederlandse systeemwereld en wantrouwen van statushouders jegens instanties komen problemen niet gemakkelijk naar voren, wordt de manier waarop ze worden gepresenteerd niet (tijdig) herkend of is het zoeken naar

ondersteuning die past. Toezicht Sociaal Domein merkt hierbij op dat bij statushouders die in eerste instantie geen hulp nodig hebben, zich later alsnog problemen kunnen manifesteren. Zeker als zij geen uitkering meer ontvangen is het moeilijk om deze problemen in beeld te krijgen.

Deskundigheidsbevorderaars

Sinds de sluiting van de GVA-locaties en tot eind 2019 worden door DOCK vanwege het belang van signalering twee voormalig sociaal beheerders van de locaties ingezet als deskundigheidsbevorderaars statushouders, die hun kennis en kunde overdragen aan de Sociaal Wijkteams (SWTs) en andere reguliere instanties. Belangrijke aspecten daarbij zijn het winnen van vertrouwen van statushouders om hun hulpvraag boven water te krijgen, culturele sensitiviteit, tijd en flexibiliteit.

Inspelen op behoefte

Bij het signaleren van problemen springen ook vrijwilligers, die vaak over een langere periode tijd met statushouders doorbrengen, in het oog. Ook Thuis in Haarlem heeft een belangrijke rol in het signaleren van wat er speelt bij individuen en binnen met name de Eritrese groep statushouders. In april hebben Thuis in Haarlem en Haarlem Effect naar aanleiding van signalen uit de gemeenschap een serie bijeenkomsten georganiseerd over stress, man-vrouwverhoudingen, opvoeding en huiselijk geweld. De bijeenkomsten werden geleid door Eritrese culturele intermediairs, aangevuld door Nederlandse hulpverleners. Dat deze aanpak effectief was blijkt uit het feit dat meerdere deelnemers na afloop van de bijeenkomsten de stap hebben gezet om om hulp te vragen en dat de deelnemers gevraagd hebben om een vervolg. Hierbij zal aansluiting worden gezocht bij het met Arq ingezette traject op het gebied van psychische gezondheid en wordt ook gedacht aan opvoedondersteuning.

Samenwerking en goede overdracht

De lijnen in Haarlem zijn kort, zeker sinds de introductie van het multidisciplinaire overleg, gericht op het bieden van effectieve ondersteuning aan statushouders met ernstige problemen. Vluchtelingenwerk en SWTs hebben afspraken gemaakt over samenwerking binnen de 24 maanden maatschappelijke begeleiding als er sprake is van problemen op meerdere leefgebieden. Ook zijn er afspraken over de overdracht van Vluchtelingenwerk aan de SWTs na afloop van de 24 maanden.

Een goede overdracht tussen partijen die statushouders ondersteunen is van groot belang om er voor te zorgen dat statushouders ook daadwerkelijk gebruik maken van begeleiding en ander aanbod- het geven van een telefoonnummer of folder is in de meeste gevallen niet effectief, en een verandering van hulpverlener kan een afbreukrisico zijn.

Op dit moment wordt een aantal casussen uit het multidisciplinair overleg in kaart gebracht om daaruit lessen te trekken over regie en passende ondersteuning.

Gezinshereniging

Het verzoek van Eritreeërs om vervolgbijeenkomsten sluit aan bij bevindingen uit het eerder genoemde Impulstraject Eritrese statushouders, waaruit bleek dat er rondom gezinshereniging veel behoefte is aan ontmoeting, ondersteuning en voorbereiding. Hoewel de daadwerkelijke gezinshereniging een moment van grote vreugde is, ontstaan na enige tijd vaak spanningen in het gezin, dat zich na gescheiden van elkaar geleefd te hebben opnieuw moet 'zetten', in een onbekend land en met vaak traumatische ervaringen die zijn opgedaan in de tijd dat partners en eventuele kinderen gescheiden van elkaar leefde.

Dakloos

Een kwestie die tijdens de multidisciplinaire overleggen geregeld aan de orde komt is onderdak voor statushouders die na gezinshereniging in echtscheiding liggen en niet meer bij de (aanstaande ex-)partner kunnen of willen verblijven. Zij moeten bij de IND een zelfstandige verblijfsvergunning aanvragen, maar hebben in de tussentijd geen recht op COA-opvang. Door de krappe woningmarkt en het vaak beperkte sociale netwerk van deze nareizigers zijn zij uiteindelijk vaak aangewezen op de BCT, wat een verre van ideale situatie is. Het alternatief, om statushouders in een dergelijke situatie huisvesting te bieden, zou een ongelijke behandeling zijn ten opzichte van andere Haarlemmers die door echtscheiding op straat staan.

Huiselijk geweld

In het verplichte Participatieverklaringstraject wordt aandacht geschonken aan huiselijk geweld. Daarnaast werken partners in de stad er aan hun aanbod goed aan te sluiten op statushouders, zowel op het gebied van preventie als hulpverlening.

Zelfstandig wonen

Een andere kwestie, die zich met name bij jonge alleenstaande (Eritrese) statushouders voordoet, is een opeenstapeling van problemen doordat zij in het complexe Nederland voor het eerst zelfstandig een huishouding moeten voeren. Het stedelijk team van het CJG heeft hierin een rol gepakt, als coach van individuele jongeren op weg naar volwassenheid. Er wordt nog gezocht naar de beste manier om deze kwestie structureel op te lossen.

14. Toekomstige ontwikkelingen en vervolg gemeentelijke aanpak

De nieuwe wet Inburgering die op 1 januari 2021 dient in te gaan, zal een sleutelmoment zijn voor de gemeente. De afgelopen jaren is onder het Sociaal Programma Statushouders ingezet op een integrale aanpak waarin goed wordt samengewerkt, het aantal losse onderdelen voor statushouders beperkt blijft, statushouders een logische, doorlopende lijn volgen en wordt geïnvesteerd in culturele sensitiviteit.

Een belangrijk aspect, te weten de verplichte inburgering die de weekstructuur van de statushouder bepaalt en voor veel (keuze)stress kan zorgen, hadden we de afgelopen jaren echter niet in de hand. De nieuwe wet Inburgering zal de kans bieden statushouders een nog eenduidiger traject te laten doorlopen en nog beter zicht te houden op hun integratie en participatie.

Inzet is om tot 2021 al zo veel als mogelijk is in de geest van de nieuwe wet te werken. Onder de nieuwe wet begint de regie van de gemeente al tijdens de opvang door COA, met het afnemen door de gemeente van een brede intake nog in het AZC. Op deze manier wordt de doorlopende lijn van opvang naar gemeente versterkt. Gekeken wordt of het (praktisch) haalbaar is om nu al de bestaande brede intake in AZCs af te gaan nemen. In het regeerakkoord neemt het kabinet zich voor om kleinschalige AZCs voor kansrijke asielzoekers in/dichtbij de gemeente van vestiging te openen. Op die manier kunnen mensen voordat ze definitief gehuisvest worden in de gemeente al starten met inburgering en andere activiteiten gericht op integratie en participatie. Haarlem pleit in het licht van de nieuwe wet Inburgering voor snelle implementatie van dit plan. Op dit moment wordt ook bekeken in hoeverre we onze huidige brede intake alvast inhoudelijk in lijn kunnen brengen met de kaders die daarvoor vanuit het Rijk worden gegeven. Ook het financieel ontzorgen, waarbij verplicht de vaste lasten gedurende 6 maanden worden ingehouden op de uitkering, is een

onderdeel van de nieuwe wet Inburgering. De budgetcoaching die Haarlem op dit moment al biedt gaat verder dan alleen het financieel ontzorgen; het is nog niet bekend of en in hoeverre in de nieuwe wet ook iets gezegd zal worden over coaching.

Een ontwikkeling van geheel andere aard is een eventuele aanpassing van het landenbeleid van de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Indien een belangrijk land van herkomst van de grote groep statushouders die sinds 2015 in onze stad is opgenomen weer veilig zou worden verklaard en tijdelijke verblijfsvergunningen niet worden omgezet in een vergunning voor onbepaalde tijd, zullen deze mensen moeten terugkeren naar hun land van herkomst. Vooralsnog is hiervan echter geen sprake.

Omdat statushouders integraal deel uitmaken van de Haarlemse samenleving, is het de intentie om de integratie van statushouders mee te nemen in de Sociale Basis. Daarbij is de verwachting dat door de gekozen systematiek de activiteiten van verschillende partijen die statushouders ondersteunen nog beter op elkaar zullen gaan aansluiten en dat inclusie van statushouders ook op het netvlies komt van partijen die zich niet specifiek op deze groep Haarlemmers richten.

15. Financiële vooruitblik

Via de Kadernota 2018 is voor de integratie en participatie van statushouders een bedrag van € 1.362.000,- beschikbaar gesteld. Het college zal in de Kadernota 2019 voorstellen deze middelen te verdelen over de periode 2019-2023. Zodra de meerjarige Sociale Basis van start gaat, is het de intentie om de integratie van statushouders hierin mee te nemen, inclusief dit (geoordeelde) budget en de Rijksbijdrage die de wettelijke taken Maatschappelijke Begeleiding en Participatieverklaringstraject moet dekken.

Als gevolg van het uitstellen van de kaderstelling voor de Sociale Basis gelden de verwachte voordelen nog niet per 1 januari 2020 en is het moeilijker om uit te komen met het lagere beschikbare budget. In 2019 bedragen de uitvoeringskosten van het Sociaal Programma Statushouders ongeveer € 400.000 (exclusief de wettelijk verplichte Maatschappelijke Begeleiding en Participatieverklaringstraject, die deels gedekt worden door een Rijksbijdrage). Voor 2020-2023 is conform een voorstel in de Kadernota 2019 jaarlijks ongeveer € 245.000 beschikbaar (exclusief de wettelijke taken).

De tekst van de nieuwe wet Inburgering zal duidelijk maken voor welke activiteiten het Rijk vanaf 1 januari 2021 financiële dekking zal bieden. Dit kan betekenen dat de Rijksbijdrage voor de wettelijke taken wijzigt en/of dat er andere verschuivingen optreden.

Dit is een uitgave van gemeente Haarlem,
14 mei 2019

Postbus 511
2003 PB Haarlem
Tel. 14 023

haarlem.nl